

Heimskautsgerðið við Raufarhöfn Deiliskipulag

Sveitarfélag og verkkaupi: Norðurþing
Skipulagsráðgjafi: Teiknistofa Norðurlands

 Skipulagsstofnun

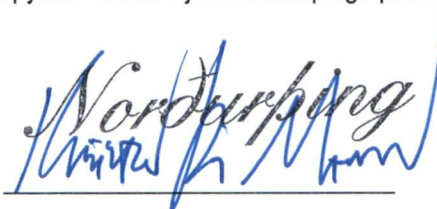
Mótt.: -5. sep. 2017
Málnr.

dags. 31. 05. 2017

Greinargerð þessari fylgir einnig skýringaruppráttur og skipulagsuppráttur dags. 31. maí sem er hluti af skipulagsgögnunum.

Deiliskipulag þetta sem auglýst hefur verið skv. ákvæði 41. greinar skipulagslaga nr. 123/2010 frá

3. febrúar til 17. mars 2017 var samþykkt í ^{byggðráð} sveitarstjórn Norðurþings þann ~~11. apríl 2017~~ ^{17. ágúst 2017}.

Sveitarstjóri Norðurþings

Auglýsing um gildistöku skipulagsins var birt í B-deild Stjórnartíðinda þann _____ 2017.

Efnisyfirlit

1. Aðdragandi og markmið skipulags	4
2. Skipulagssvæðið og staðhættir.....	4
2.1 Fornleifar	4
2.2 Mannvirki á skipulagssvæðinu.....	6
3. Tengsl við aðrar áætlanir.....	8
3.1 Aðalskipulag Norðurlands 2010-2030	8
3.2 Umhverfisskipulag við Heimskautsgerði	9
4. Umhverfisáhrif deiliskipulagstillögu	9
5. Skipulagsferill.....	10
6. Skipulags- og byggingarskilmálar.....	11
6.1 Almennt um skipulagssvæðið	11
6.2 Heimskautsgerðið	11
6.3 Bifröst	11
6.4 Aðkoma og bílastæði	11
6.5 Minjavernd	13
6.6 Göngustígar og merktar slóðir.....	13
6.7 Dvalarstaðir	13
6.8 Upplýsingaskilti.....	13
6.9 Ruslabíður.....	13
6.10 Hönnun mannvirkja	14
6.11 Efnis- og gróðurnotkun.....	14
6.12 Landmótun og jarðvegsframkvæmdir	14
6.13 Lög og reglugerðir.....	14
6.14 Umhverfislýsing	14
7. Heimildir	16

1. AÐDRAGANDI OG MARKMIÐ SKIPULAGS

Sveitarstjórn Norðurþings hefur heimilað að láta vinna á sinn kostnað deiliskipulag fyrir Heimskautsgerðið við Raufarhöfn og nánasta umhverfi skv. 1. mgr. 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Markmið með fyrirhuguðu skipulagi er að bæta aðgengi, öryggi og umferð ferðamanna um skipulagssvæðið. Það verður gert m.a. með skipulagningu bílastæðis, gönguleiða, stíga og annarra tilheyrandi mannvirkja.

Samhliða uppbyggingu Heimskautsgerðis hefur aðsókn ferðamanna á svæðið aukist mikið undanfarin ár. Aðgengið að gerðinu er eftir gömlum vegslóða og vinnuveg. Sú ásynd sem birtist gestum við komu á svæðið er því á margan hátt óæskileg og önnur en sú er hugmynd Heimskautsgerðisins byggir á. Þá er aðgengið jafnframt ófullnægjandi, umferð um svæðið óskipulögð og ekki á færi allra gesta að komast á leiðarenda. Af þessum sökum er talið brýnt að ljúka skipulagningu samgöngumannvirkja og móta heildarásynd svæðisins sem jafnframt falli vel að hönnun gerðisins og sérkennum landslagsins. Skipulagsvinnan byggir á góðri samvinnu við fulltrúa Heimskautsgerðisins.

Á stórum hluta skipulagssvæðisins eru óbyggð svæði en gert er ráð fyrir að þau verði nýtt áfram með sambærilegum hætti og gert hefur verið fram að þessu. Þó er gert ráð fyrir merktum gönguslóðum með dvalarsvæðum á nokkrum stöðum.

2. SKIPULAGSSVÆÐIÐ OG STAÐHÆTTIR

Skipulagssvæðið er um 36 ha að stærð. Að vestan eru það mörk þéttbýlisins sem ráða skipulagsmörkunum og að austan er það miðlina Sléttuvegar. Þá nær skipulagssvæðið suður fyrir aðkomuveg að gerðinu og að norðan er það landslag Melrakkaásins sem ræður. Landið er í eigu Norðurþings. Engin náttúru- eða hverfisverndarsvæði eru innan marka fyrirhugaðs deiliskipulags. Engar stofnveitur eru innan skipulagsmarkanna.

2.1 Fornleifar

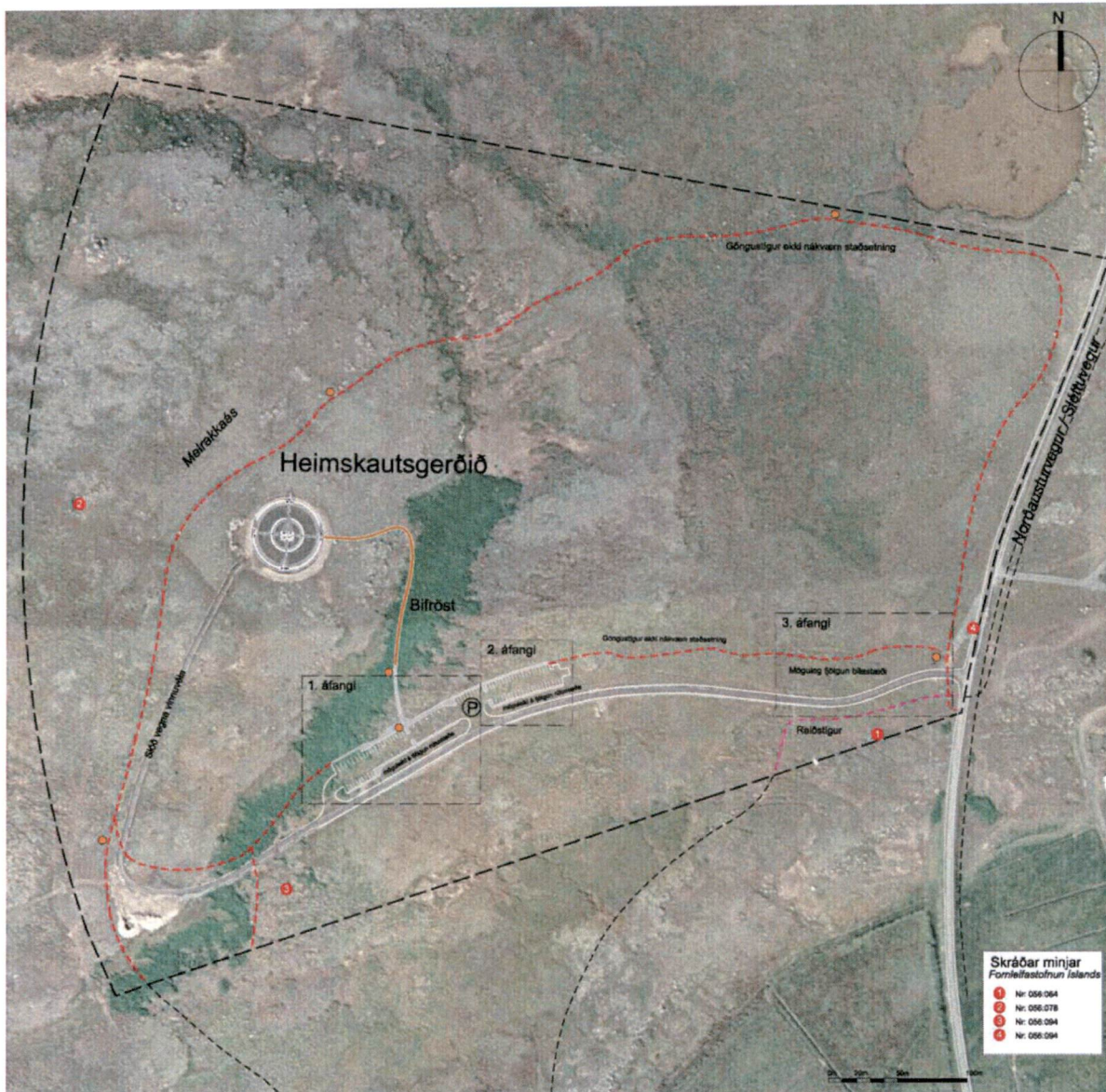
Fornleifaskráning fór fram á svæðinu í tengslum við gerð skipulagsins og alls fundust fjórar minjar innan skipulagsreitsins. Samhliða var einnig ákveðið að aðalskrá allan Raufarhafnarhrepp sem er í dag hluti af sveitarfélaginu Norðurþingi. Sjá *nánar* „Aðalskráning fornleifa í Raufarhafnarhreppi og skráning fornleifa á deiliskipulagsreit við Heimskautsgerði, Lilja Laufey Davíðsdóttir og Ragnheiður Gló Gylfadóttir, Fornleifastofnun Íslands ses, Reykjavík 2016“ Um skipulagssvæðið segir í fornleifaskráningunni:

„Aðeins fundust fjórir minjastaðir innan deiliskráningarsvæðisins uppi á Melrakkaásnum. Þrír minjastaða tengjast samgöngum, þetta eru tvær leiðir og varða. Annarsvegar er það leiðin Raufarhafnarheiði sem liggur yfir Melrakkaásinn frá Raufarhöfn og að Blikalóni á vestanverðri sléttunni. Á þessari leið er varða uppi á Melrakkaásnum, vestan við Heimskautsgerðið sem hefur verið byggð þar til þess að auðvelda mönnum að fylgja leiðinni yfir heiðina. Hinsvegar er það gamla þjóðleiðin sem lá meðfram sléttunni allri með sjónum og lá hún nokkurnvegin á sama stað og þjóðvegurinn liggur nú. Fjórði minjastaðurinn er hleðsla, alveg í suðausturhorni skipulagssvæðisins. Hleðslan er líklega gamall brunnur en aðra slíka brunna er að finna neðst á ásnum, þar sem þarna var borað í upphafi 21. aldar, á nokkrum stöðum í leit að nothæfu vatnsbóli.

Minjastaðirnir voru allir skráðir í hættu vegna framkvæmda eða vegagerðar en fyrirhugaðar eru þónokkrar framkvæmdir á svæðinu. M.a. er fyrirhugað að bæta veginn upp að Heimskautsgerðinu sem og að byggja

göngustiga, bílastæði og önnur mannvirki í tengslum við ferðamannaíðnaðinn. Það er rétt að ítreka að þrátt fyrir að fornleifarnar innan deiliskipulagsreitins teljist í hættu þá þýðir það ekki að rask á þeim sé óhjákvæmilegt. Allir þessir minjastaðir fundust í jaðri deiliskipulagsvæðisins og því ætti að vera nokkuð einfalt að komast hjá því raski. Hinsvegar er vert að taka fram að þar sem ekki verður komist hjá raski, úrskurðar Minjastofnun Íslands um það hvort og með hvaða skilmálum fornleifarnar mega víkja.“

Mynd 1. Heimskautsgerðið – skipulagsuppráttur

NP-056:064 hleðsla / brunnur

Hleðsla sem hugsanlega var brunnur sem grafinn var á 20. öld. Brunnurinn er í Melrakkáasnum í grasi og lyngi vöxnum móa. Rof er á milli þúfna. Víða standa stakir steinar upp úr móanum. Grjóthleðslan sem er ræðir er 2 x 2 m að stærð og hefur verið ýtt niður. Ekki er um að ræða hellusteina eins og annarstaðar á svæðinu heldur stærri hnullunga. Greinilegt er að þarna hefur verið hola en engin ummerki um hlaðinn brunn eru þó lengur á svæðinu, hafi svo verið. Ekki sjást heldur ummerki um reglulega hleðslu og er aðeins sjáanleg hrúga af grjóti. Þar upp úr glittir í járnvíra sem stingast upp út grjóthrúgunni.

Hættumat: hættu, vegna framkvæmda

NP-056:078 varða / samgöngubót

Varða er innan deiliskipulagsreits umhverfis Heimskautsgerðið, 120 m vestan við Heimskautsgerðið og 1,1 km vestan við bæ 001. Hún er uppi á Melrakkaásnum þar sem Heimskautsgerðið stendur, 20-30 m vestan við girðinguna sem girðir það af. Varðan er á holti sem er vaxið grasi og mosa. Þar er mikið um stóra staka steina. Varðan er byggð uppi á flötum steini. Hún er 0,7 x 0,7 m að stærð og 0,3 m á hæð. Það sést í 3-4 umför í henni. Hún er byggð úr hellusteinum og hefur ekki verið vandað mikið til verka við byggingu hennar. Varðan er líklega hluti af leið sem hefur legið þarna um 090, ásamt vörðu 075, 076 og brú 077.

Hættumat: hætta, vegna framkvæmda

NP-056:090 Raufarhafnarheiði heimild / leið

"Vestur af Klifinu er þó nokkur ás, sem heitir Melrakkaás. Um hann liggur Raufarhafnarheiði; það er vegur þvert í Blikalón," segir í örnefnalýsingu. Leiðin er sýnd á herfingjaráðskorti 80-90 frá 1932. Þar liggur hún til ANA frá veginum sem lá upp Klifin, eftir suðurhluta Melrakkaáss og yfir í land Hökuldarstaða eða Ásmundarstaða. Leiðin er sýnd liggja þvert yfir alla Melrakkaslétu og eflaust er hægt að rekja hana að stórum hluta. Ekki er vitað hvort hún var vörðuð en svo virðist ekki vera í landi Raufarhafnar. Þar sem leiðin lá er grýttur ás og þunn gróðurþekja. Svæðið er vaxið grasi og lúpínu á köflum, annars er mosi áberandi. Leiðin var skoðuð þar sem hún lá sunnan í Melrakkaás. Þar lá hún skammt sunnanvið núverandi malarveg að Heimskautsgerði. Sá vegur liggur líklega yfir vesturhluta leiðarinnar.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

NP-056:094 heimild leið

"Nyrst á þessum hrygg liggur svo þjóðvegurinn, og heitir þar ofar Klifabrún á holtinu, en þar sem vegurinn er, Klif," segir í örnefnalýsingu. Á herfingjaráðskorti 80-90 frá 1932 sést þjóðleiðin liggja á þessum stað.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

Nánari lýsingu á minjunum er að finna í fornleifaskráningu svæðisins en minjastaðirnir eru sýndir á skipulagsupprætti deiliskipulagsins.

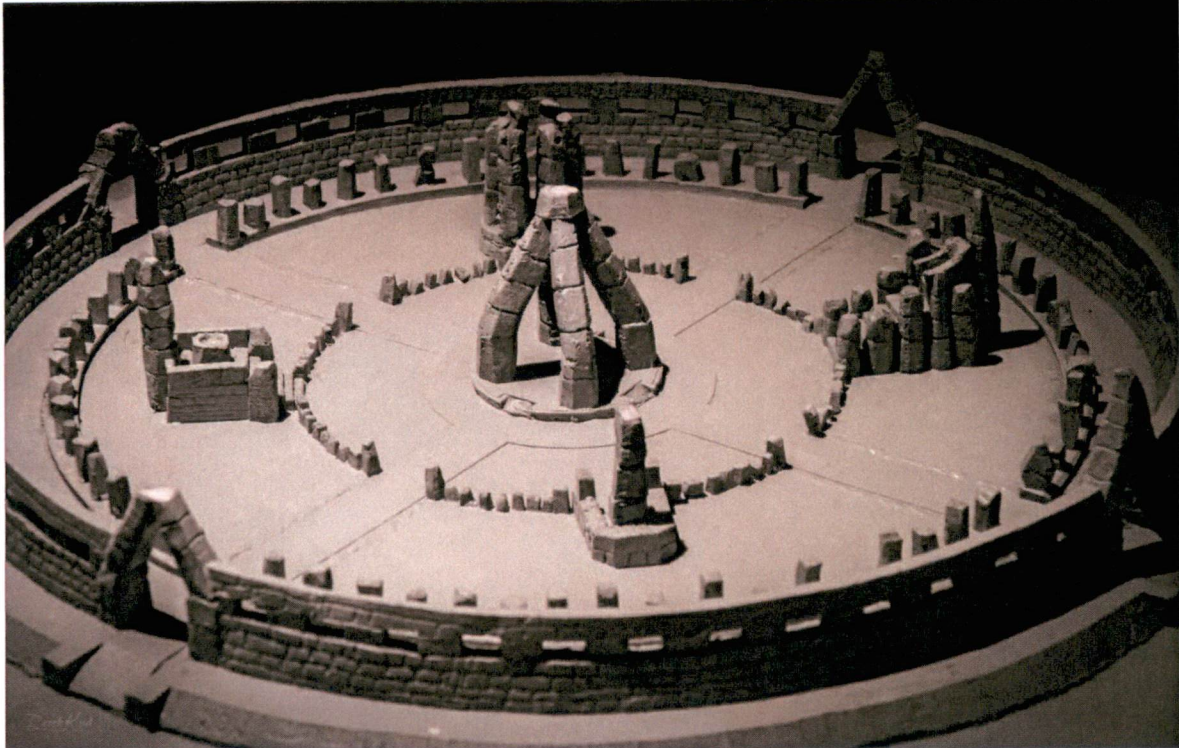
2.2 Mannvirki á skipulagssvæðinu

Heimskautsgerðið sem myndar 54 metra hring í þvermál stendur á ásnum norðvestan við þorpið en búið er að reisa miðsúlu gerðisins og fjögur hlið sem vísa í höfuðáttirnar en þau eru um sex metra há. Staðsetningin á Melrakkaásnum þótti sniðin fyrir mannvirkið því þar er sólargangur einna lengstur á Íslandi og ekkert í landslaginu skyggir á sólina og geisla hennar sem gerðinu er ætlað að fanga. Framkvæmdir við gerðið hófust í maí 2004 og hafa síðan staðið yfir með hléum. Byggingarefnið kemur úr grjótnámu gamla Raufarhafnarhrepps.

Hugmyndin að mannvirkinu kviknaði seint á síðustu öld og er sprottin upp úr vangaveltum Erlings Thoroddsen um hvernig hægt sé að virkja endalausa víðáttu þar sem ekkert skyggir á sjóndeildarhringinn, heimskautsbirtuna og miðnætursólina. Haukur Halldórsson listamaður gekk til liðs við Erling við hugmyndavinnuna og gerði líkön og skissur af gerðinu. Hugmyndin um að færa til nútíðar og nota dvergatal Völuspár og Snorra Eddu varð fljótlega samofin vinnunni við Heimskautsgerðið. Eftirfarandi lýsing á Heimskautsgerðinu er byggð á upplýsingum frá arctichenge.com:

Súlan í miðju gerðinu er um 10 metra há á fjórum stöplum en áform eru uppi um að hún skarti kristaltoppi sem brjóti upp sólarljósið og varpi geilsum sólarinnar um allt gerðið. Fjórir ólíkir skúlptúrar eru inni í gerðinu: *Pólstjörnubendir* vísar á Pólstjörnuna, *Hásæti sólar* er þar sem birtan í ákveðinni stöðu boðar sólarkomu, *Geislakór* er rými á milli hárra stöpla þar sem hægt verður að setjast niður, tæma hugann og endurnýja orku sína, *Altari elds og vatns* er ætlað að virkja frumkraftana.

Mynd 2. Heimskautsgerðið – módel (whatwegotuptoiceland.com)

Inni í gerðinu verður áhringur dverga. Steinar sem hver um sig tákna ákveðinn dverg eru 72 talsins og er getið í íslenskum fornþekkingum. Hver dvergur á sitt „vik“ í árinu ef miðað er við 5 daga viku. Með því að tengja nöfn dverganna við árstíðir, t.d. Vetrarfaðir á fyrsta vetrardag, þá ganga nöfnin upp eftir því hvar í árinu þeir lenda sem myndar 72 vikur. Áhringur dverganna er með þeim hætti orðinn einskonar almanak þar sem hver dvergur ræður 5 dögum. Til dæmis Várkaldur í viku vors, Bjartur í viku sumars þegar nætur eru bjartar og Dvalinn í haustviku þegar allt leggst í dvala yfir veturinn.

Enginn hefur getað útskýrt hlutverk eða tilurð dverganna í Völuspá nema þeirra Austra, Vestra, Norðra og Suðra sem halda uppi himnunum. Hugmyndafræði Heimskautsgerðisins gefur öllum dvergum hlutverk og persónugerð. Með þeim hætti er hægt að tengja dvergana við afmælisdaga og mynda tengsl við þá. Dvergarnir eru svo hluti af tímabilum goðanna sem eru gömlu mánuðurnir. Þegar árið er lítið sést að sex dvergar tilheyra (gamla) mánuði og hver mánuður tilheyrir ákveðnu goði. Hliðin Austri, Vestri, Norðri og Suðri á milli stöplanna vísa mót höfuðáttunum þannig að miðnætursólin sést frá suðurhliði gegnum miðsúlu og austurhliði. Eyktarmörkin sjást í samspili ljóss og skugga. Nánari hugmyndafræði Heimskautsgerðisins er að finna í eftirfarandi skýrslu sem Jóna Kristín Gunnarsdóttir tók saman árið 2005 - *Heimskautsgerði við Raufarhöfn "Arctic-henge"*.

3. TENGLI VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR

3.1 Aðalskipulag Norðurþings 2010-2030

Fyrirhuguð deiliskipulagsmörk eru innan marka sveitarfélagsins Norðurþings. Skipulagið verður unnið í samræmi við gildandi Aðalskipulag Norðurþings 2010-2030 og ákvæði um viðkomandi svæði sem er skilgreint sem opið svæði til sérstakra nota. Ekkert deiliskipulag er í gildi innan skipulagssvæðisins.

Mynd 3. Hluti þéttbýlisuppdráttar af Raufarhöfn. Staðsetning fyrirhugaðs skipulags úr gildandi Aðalskipulagi Norðurþings 2010-2030 (Alta 2010).

Skýringar

	Mörk þéttbýlis		Hverfisverndarsvæði
	Ibúðarsvæði		Stofnvegur
	Svæði fyrir þjónustustofnanir		Aðrar götur og vegir
	Verslunar- og þjónustusvæði		Göngustígar
	Athafnasvæði		Relífstígar
	Hafnarsvæði		Fráveits
	Miðsvæði		Stofn vatnsveittu
	Opið svæði til sérstakra nota		Stofn rafveittu
	Efnistökusvæði		

Mynd 4. Skýringar þéttbýlisuppdráttar af Raufarhöfn, úr gildandi Aðalskipulagi Norðurþings 2010-2030 (Alta 2010).

Um *Opin svæði til sérstakra nota* segir m.a. í aðalskipulaginu að það séu svæði með útivistargildi á einn eða annan hátt. Þar er gert ráð fyrir mannvirkjagerð í tengslum við starfsemi sem þar er stunduð. Almennt er heimilt að reisa allt að 20 m² hús til náttúruskoðunar á slíkum svæðum. Innan skipulagssvæðisins er

einnig númeraður reitur O4. Í greinargerð aðalskipulags segir að reiturinn sem er 3.1 ha að stærð sé ætlaður undir Heimskautsgerðið. Um reitinn segir m.a. „Á svæðinu er gert ráð fyrir Heimskautsgerði og þeim framkvæmdum og landslagsmótun sem því fylgir. Óheimilt er að reisa byggingar á svæðinu“.

Á þéttbýlisuppdrætti Raufarhafnar í aðalskipulagi er gert ráð fyrir göngustígum meðfram aðkomuvegi að Heimskautsgerðinu og út frá honum. Um aðalgönguleiðir segir m.a. í greinargerð: „Göngustígar utan gatnakerfis eru aðallega á gömlum slóðum. Lítið er um áningastaði við stíga“. „Unnið verði áfram að afmörkun og merkingu stíga og gönguleiða. Stefnt er að því að kom upp áningarstöðum, þar sem gangandi er gert kleift að njóta náttúru, sögu og kyrrðar“.

3.2 Umhverfisskipulag við Heimskautsgerði

Vinna hefur staðið yfir við skipulag umhverfis Heimskautsgerðisins og hönnun brúar / gönguleiðar að gerðinu. Verkefnið heitir Bifröst en markmið þess er að gera aðkomu að gerðinu táknræna fyrir heildarhönnun svæðisins sem og að bjóða upp á gott aðgengi fyrir alla, sérstaklega fyrir fatlaða og þá sem nota hjólastóla. Heimskautsgerðið á Raufarhöfn kt: 701204-6400 heldur utan um allar umhverfisframkvæmdir á svæðinu.

4. UMHVERFISÁHRIF DEILISKIPULAGSTILLÖGU

Deiliskipulagið fellur ekki undir lög nr. 105/2005 um umhverfismat áætlana þar sem deiliskipulagið mun ekki fela í sér framkvæmdir sem háðar eru mati á umhverfisáhrifum. Samkvæmt 12. grein skipulagslaga nr. 123 frá 2010 skal við gerð skipulagsáætlana gera grein fyrir áhrifum áætlunar og einstakra stefnumiða hennar á umhverfið. Nánari grein er gerð fyrir þessari kröfu í 5.4.1. gr. skipulagsreglugerðar nr. 90 frá 2013.

Helstu framkvæmdir skv. deiliskipulagi er uppbygging bílastæðis, lagning reiðleiðar, göngustíga og merking gönguslóða um svæðið. Þá er einnig gert ráð fyrir megin gönguleið gesta frá bílastæði að Heimskautsgerðinu.

Deiliskipulagið er talið hafa jákvæð áhrif á útivist og ferðamennsku. Áhrif nýrra framkvæmda á náttúrufar og sjónræn áhrif eru óveruleg eða óljós enda er nú þegar búið að reisa umfangsmestu mannvirki gerðisins og þau setja verulegan svip á umhverfið. Núverandi hlutverk Heimskautsgerðisins er styrkt með betra aðgengi og upplýsingum ásamt því að umferð gesta er stýrt um skiplagða stíga. Ný bílastæði munu hafa mest áhrif á umhverfið en stígar og mannvirki þeim tengdum raska eftir atvikum því landslagi sem þeir liggja í en um leið hlífa þeir nálægu umhverfi fyrir óþarfa átroðningi. Í skilmálum deiliskipulags kemur fram að allt rask á landi við gerð stíga skuli haldið í lágmarki en uppbygging og frágangur allra mannvirkja á að vera með þeim hætti að sem minnst spjöll verði á jarðmyndunum og gróðri.

Ólíklegt er að framkvæmdir muni hafa umtalsverð áhrif á dýra- eða plöntulíf á skipulagssvæðinu. Framkvæmdir eiga að styrkja og gera ferðamennsku á svæðinu öruggari og aðgengi betra. Þannig á að koma til móts við aukinn straum ferðamanna á svæðinu og með skilvirkara aðgengi getur ferðamanntíminn lengst og haft jákvæð áhrif á samfélagslega- og efnahagslega þætti í sveitarfélaginu.

5. SKIPULAGSFERILL

Lýsing skipulagsáætlunar var auglýst 26. september til 7. október 2016 en engar alvarlegar athugasemdir komu fram hjá umsagnaraðilum. Í ábendingum frá Vegagerðinni var minnt á að samráð þurfi að hafa vegna tengingar skipulagssvæðisins við Þjóðveg. Heilbrigðiseftirlitið, Umhverfisstofnun og Skipulagsstofnun gerðu ekki athugasemdir við skipulagslýsinguna. Minjastofnun Íslands minnti á lagaskyldu til fornleifaskráningar og að skráðar minjar þurfi að koma fram á uppdrætti. Vinnu við fornleifaskráningu er nú lokið og skipulagstillagan var kynnt 4. janúar 2017.

Skipulagstillagan var kynnt og auglýst með fullnægjandi hætti skv. 41. gr. Skipulagslaga nr. 123/2010. Þar sem almenningi var gefinn kostur á að senda inn athugasemdir í a.m.k. sex vikur. Engar athugasemdir bárust. Skipulags- og umhverfisnefnd gerði tillögu til sveitarstjórnar um að afgreiðslu skipulagsins og var tillagan samþykkt í sveitarstjórn 11. apríl 2017. Í kjölfarið er tillagan send til Skipulagsstofnunar til yfirferðar og í framhaldinu birtir sveitarstjórn auglýsingu um samþykkt í B-deild Stjórnartíðinda.

6. SKIPULAGS- OG BYGGINGARSKILMÁLAR

6.1 Almennt um skipulagssvæðið

Í þessum kafla er fjallað um skilmála sem gilda á skipulagssvæðinu. Meginmarkmið með skipulaginu er m.a. að skilgreina bílastæði, göngustíga, dvalarstaði, skiltastaði og gönguleið upp að gerðinu (Bifröst). Í deiliskipulaginu er lögð áhersla á að ný mannvirki hafi samræmda og hógværa heildarásýnd sem falli vel að sérkennum umhverfisins og virði minjar og náttúru svæðisins.

6.2 Heimskautsgerðið

Heimskautsgerðið myndar 54 metra hring í þvermál og stendur á ásnum norðvestan við þorpið en búið er að reisa miðsúlu gerðisins og fjögur hlið sem vísa í höfuðáttirnar og eru um sex metrar á hæð. Búið er að reisa stærstu einstöku mannvirki gerðisins en gert er ráð fyrir að þær framkvæmdir sem eftir eru muni áfram grundvallast á þeirri hugmyndafræði sem fjallað er um að bls. 6-7 og því vinnuáætlun sem útbúið hefur verið (sjá mynd 2). Heimskautsgerðið á Raufarhöfn kt: 701204-6400 heldur utan um allar umhverfisframkvæmdir á svæðinu.

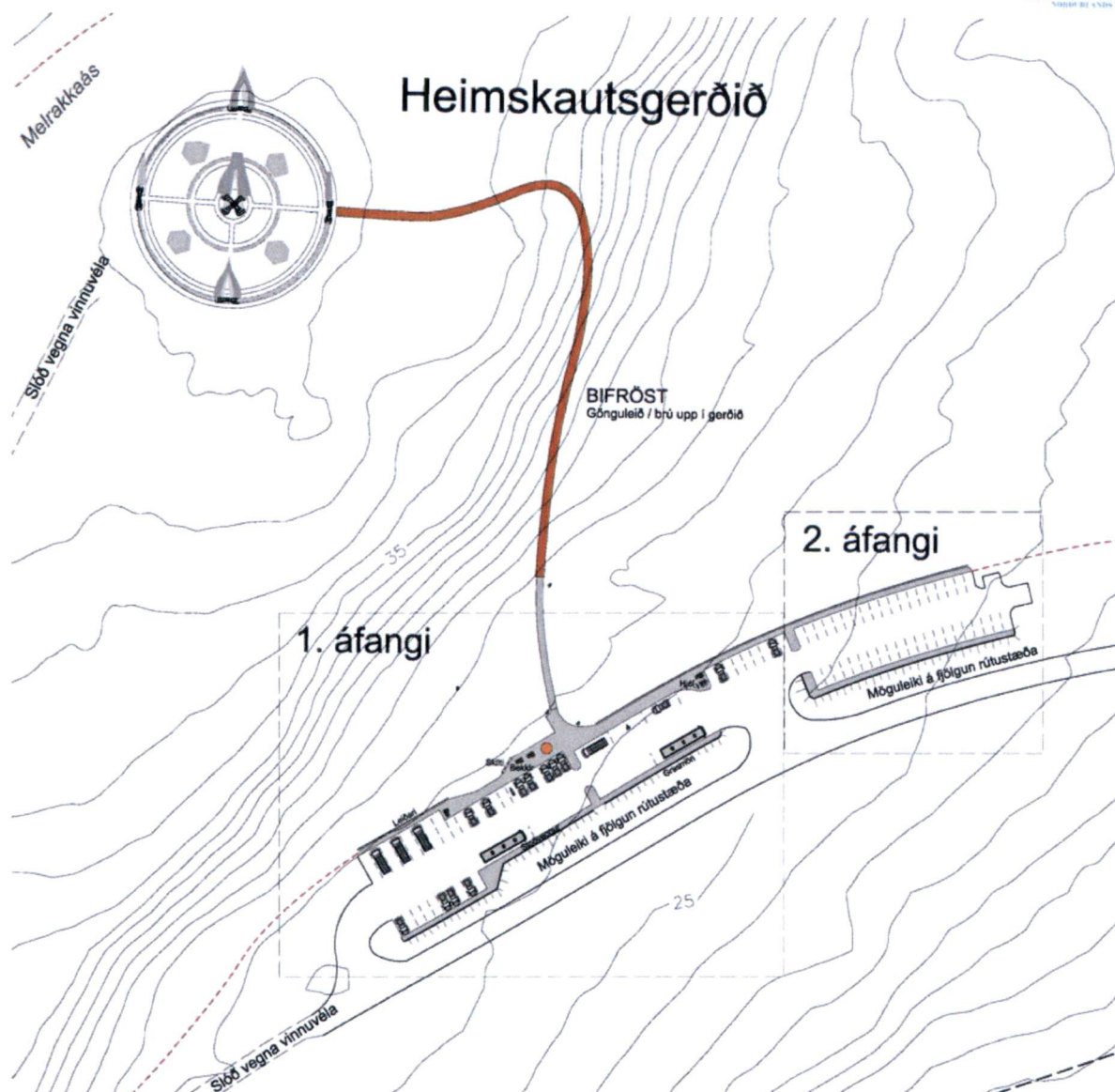
6.3 Bifröst

Göngustígur frá bílastæði upp að Heimskautsgerðinu mun bera nafnið Bifröst. Stefnt er að því að Bifröst verði upphækkaður stígur / brú sem hvíli á stöplum rétt yfir jörðu og liggi að austurhliði gerðisins. Um leið og slík brú verndar viðkæman gróður Melrakkaásins s.s. lyng og mosa, þá vísar hún til brúarinnar til Ásgarðs. Aðkoman úr austri tengist dagrenningu og upphafi. Þarna spila saman náttúruvernd og tilvísun til menningararfsins frá Snorra Eddu. Þá er gert ráð fyrir að gögnuleiðin hafi eins lítil áhrif á landslagið og mögulegt er og verði jafnframt þægileg fyrir alla að ganga eftir. Halli upp göngustíginn skal ekki vera meiri en 5% /1:20. Eitt af sjónarmiðunum í uppbyggingu og frágangi stígsins er að viðhald verði sem minnst en einnig að öryggi gesta verði sem best tryggt. Áhersla er lögð á aðgengi fyrir alla. Stígurinn / brúin skal vera 1.6 – 2.0 metrar á breidd. Ef grjót verður fjarlægð vegna stígagerðar mun það grjót verða sett aftur niður með þeim hætti að laga brúnna að nærumhverfi sínu.

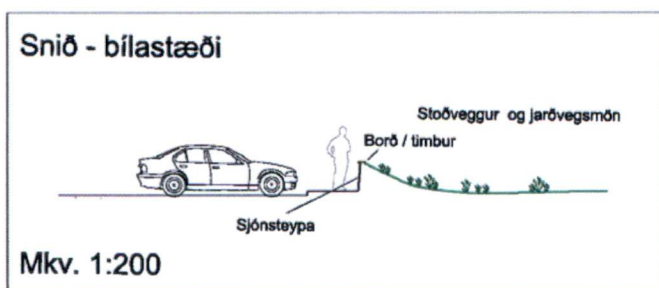
6.4 Aðkoma og bílastæði

Núverandi bílastæðið er á ásnum við Heimskautsgerðið og töluverð sjónmengun af því að hafa bíla svo nærri gerðinu sjálfu. Í skipulaginu er gert ráð fyrir nýju bílastæði í hvarfi frá Heimskautsgerðinu suður undir ásnum. Aðkoma að svæðinu er eftir afleggjara frá Norðausturvegi / Sléttuvegi að Heimskautsgerðinu. Í þessu skipulagi er ekki gert ráð fyrir breytingum á aðkomuvegi en nýtt bílastæði er skilgreint og afmarkað eins og fyrr segir. Á bílastæðinu skulu vera stæði fyrir 76 fólksbíla þar af þrjú stæði fyrir hreyfihamlaða, ásamt átta stæðum fyrir lengri ökutæki og fjórum stæðum fyrir rútur eða lengri bifreiðar með aftanívagn. Þá er einnig gert ráð fyrir möguleika um að fjölga rútustæðum og lengri bílastæðum um sex. Ef reynslan sýnir að fyrirhugað bílastæði reynist ekki nægjanlega stórt þá er einnig gert ráð fyrir nýju bílastæði nær Norðausturvegi. Staðsetning og afmörkun bílastæða er sýnd á skipulagsupprætti ásamt áfangaskiptingu uppbyggingar. Gert er ráð fyrir að yfirborðsefni bílastæðis verði mól eða bundið slitlag (olíumól, malbik). Gæta verður að hæðarmunur ólíkra yfirborðsefna verði ekki meiri en 2.5 cm til að uppfylla kröfur um algilda hönnun.

Við bílastæði skal hafa lautarbekki sem m.a. eru hannaðir fyrir hjólastólanotendur og börn sem sitja í kerrum. Á dvalarsvæði við bílastæðin er einnig gert ráð fyrir upplýsingum um svæðið. Lágir stoðveggir og aðliggjandi jarðvegur með gróðurþekju mun að hluta til afmarka bílastæði að sunnan til að minnka sjónmengun af ökutækjum. Sá veggur skal vera 70-100 sm úr sjónsteypu / ómeðhöndluðu steypufirborði.

Mynd 5. Skýringarmynd – Yfirlitsmynd

Mynd 6. Skýringarmynd – bílastæði snið.

6.5 Minjavernd

Allar skráðar fornleifar innan skipulagssvæðisins eru merktar á uppdrætti. Ef aðrar minjar finnast við framkvæmd verks skal stöðva framkvæmd tafarlaust uns fengin er ákvörðun Minjastofnunar Íslands um hvort verk megi fram halda og þá með hvaða skilmálum. Staðsetning fornminja er sýnd á skipulagsuppdrætti.

6.6 Göngustígar og merktar slóðir

Leiðbeinandi lega göngustíga og slóða er sýnd á uppdrætti en gera má ráð fyrir breytingu á staðsetningu stíga ef þeir þykja með þeim hætti falla betur að landi. Markmið með uppbyggingu stígakerfis innan skipulagssvæðisins er að:

- auðvelda gangandi umferð og að tryggja sem best öryggi gesta
- sem minnst spjöll verði á gróðri og jarðmyndunum
- stígar fari vel í landi og liggja með rökréttum hætti milli staða
- þörf á viðhaldi verði sem minnst
- gestum gefist kostur á að setjast niður til að hvílast á 200-400 metra millibili

Fyrst í stað er að aðallega gert ráð fyrir stikuðum leiðum um svæðið sem krefjast minni uppbyggingar. Með stikuðum gönguleiðum skulu vera stikur sem standa um 50-80 cm upp úr landi með 25-100 m millibili og í um 50 cm frá jaðri gönguleiðarinnar. Ef umferð eftir stikuðum leiðum reynist það mikil að gróðurþekja treðst út er æskilegt að setja malarefni á yfirborðið. Næsti uppbyggingarfasi stikaðra leiða er að búa til létt malarstíga með eftirfarandi hætti: Yfirborð skal vera með þjöppuðu malarýfirborði til að auka möguleika á aðgengi fyrir alla. Við gerð stíganna skal taka upp að jafnaði 30 cm af jarðvegi og nýta svörðinn og annað efni í yfirborðsfrágang á öxlum. Það efni sem ekki nýtist í þann frágang skal notað í uppfyllingar á lægðum og dældum undir malarýfllingar stíga og í lengri fláa. Þar sem svæðum er raskað þarf að ráðast í uppgræðslu með fræblöndum sem innihalda sömu plöntutegundir og finna má á svæðinu í dag.

6.7 Dvalarstaðir

Með orðinu dvalarstaður er átt við stað þar sem hægt er að setjast niður og dvelja á um lengri eða skemmri tíma. Ekki er endilega gert ráð fyrir borðum, bekkjum eða öðrum mannvirkjum á þessum stöðum eða ruslabiðum. Þess í stað mætti t.d. gjarnan gera ráð fyrir náttúrulegu holtagrjóti eða timburdrumbum sem kæmi í stað bekkja eða annarra mannvirkja.

6.8 Upplýsingaskilti

Staðsetning upplýsingaskilta skal vera fyrst og fremst við bílastæði og dvalarstaði en heimilt er að breyta staðsetningu þeirra ef aðrir staðir reynast betri að mati þeirra sem hafa með stjórn svæðisins að gera. Leitast skal við að halda fjölda skilta og stærð þeirra í lágmarki og að þau hafi ekki truflandi áhrif á upplifun staðarins. Skiltin skulu vera samræmd hvað varðar útlit og efnisval. Þess skal gætt að þeim sé vel viðhaldið og á þeim séu réttar og nákvæmar upplýsingar um svæðið og nágrenni þess. Á skiltunum komi m.a. fram staðsetning gönguleiða á svæðinu, upplýsingar um Heimskautsgerðið, náttúruna, umgengisreglur og viðvörunarorð eftir því sem við á. Á skiltum verði tilvísun í sérúnið margmiðlunarefni t.d. með notkun QR kóða (Quick Response Code) sem nota má snjalltæki til að opna. Stefnt er að heildstæðu grafísku útliti á skiltum og margmiðlunarefni.

6.9 Ruslabiður

Ekki er gert ráð fyrir ruslabiðum á svæðinu enda myndast ekki rusl við Heimskautsgerðið nema það sem ferðalangar taka með sér. Reynsla af svipuðum áningarstöðum hefur sýnt að oft er talsverð sjónmengun við og í kringum ruslabiður. Algengt er að tæming þeirra sé ekki nægjanlega mikil og í kringum troðfull ílátin liggja rusl á víð og dreif. Einnig getur sjónmengun fylgt sjálfum ruslaílátunum ef þeim er illa við haldið. Fólk sem hendir frá sér rusli í kringum einstakan stað eins Heimskautsgerðið þarf að eiga það við eigin samvisku

og óvíst er að þannig innréttaðir ferðalangar myndu nýta sér ruslailát yfir höfuð. Viða um land eru forráðamenn ferðamannastaða sem ekki bjóða upp á veitingasölu hættir að gera ráð fyrir ruslailátum. Þetta skipulag fylgir þeirri stefnu.

6.10 Hönnun mannvirkja

Vísað er til stefnu íslenskra stjórnvalda um hönnun og byggingu opinberra mannvirkja hvað snertir markmið og sjónarmið um gæði byggingarlistar og mótun hins manngerða umhverfis.

6.11 Efnis- og gróðurnotkun

Nota skal sem mest efni frá nálægum svæðum í stíga og önnur mannvirki, svo sem grjót, gróður og timbur ef mögulegt er. Við val á gróðri til uppgræðslu skal fyrst að fremst horfa til þess að nota sömu gróðurtegundir og fyrir eru í umhverfinu.

6.12 Landmótun og jarðvegsframkvæmdir

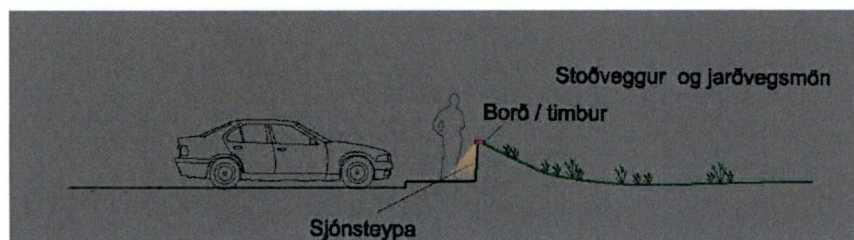
Ekki er gert ráð fyrir formun lands innan skipulagssvæðisins utan aðlögun fyrirhugaðra mannvirkja að umhverfi sínu. Ávallt skal miða við að land sé sem mest óhreyft. Uppgröftur á jarðvegsefnum m.a. við bílastæði og stíg sem ekki er hægt að koma fyrir á staðnum skal flytja á viðurkenndan losunarstað. Við gerð göngustígs frá bílastæði upp að gerðinu skal frágangur vera með þeim hætti að náttúruleg heildarásýnd landforma og yfirborðs skapist.

6.13 Lög og reglugerðir

Vísað er til laga og reglugerða sem við eiga, t.d. skipulagslög 123/2010, skipulagsreglugerð 90/2013, lög um mannvirki 160/2010, byggingarreglugerð 112/2012, lög um náttúruvernd nr. 60/2013, vegalög nr. 80/2007, lög um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, reglugerð um fráveitur og skólp nr. 798/1999 og lög um menningarminjar nr. 80/2012.

6.14 Umhverfislýsing

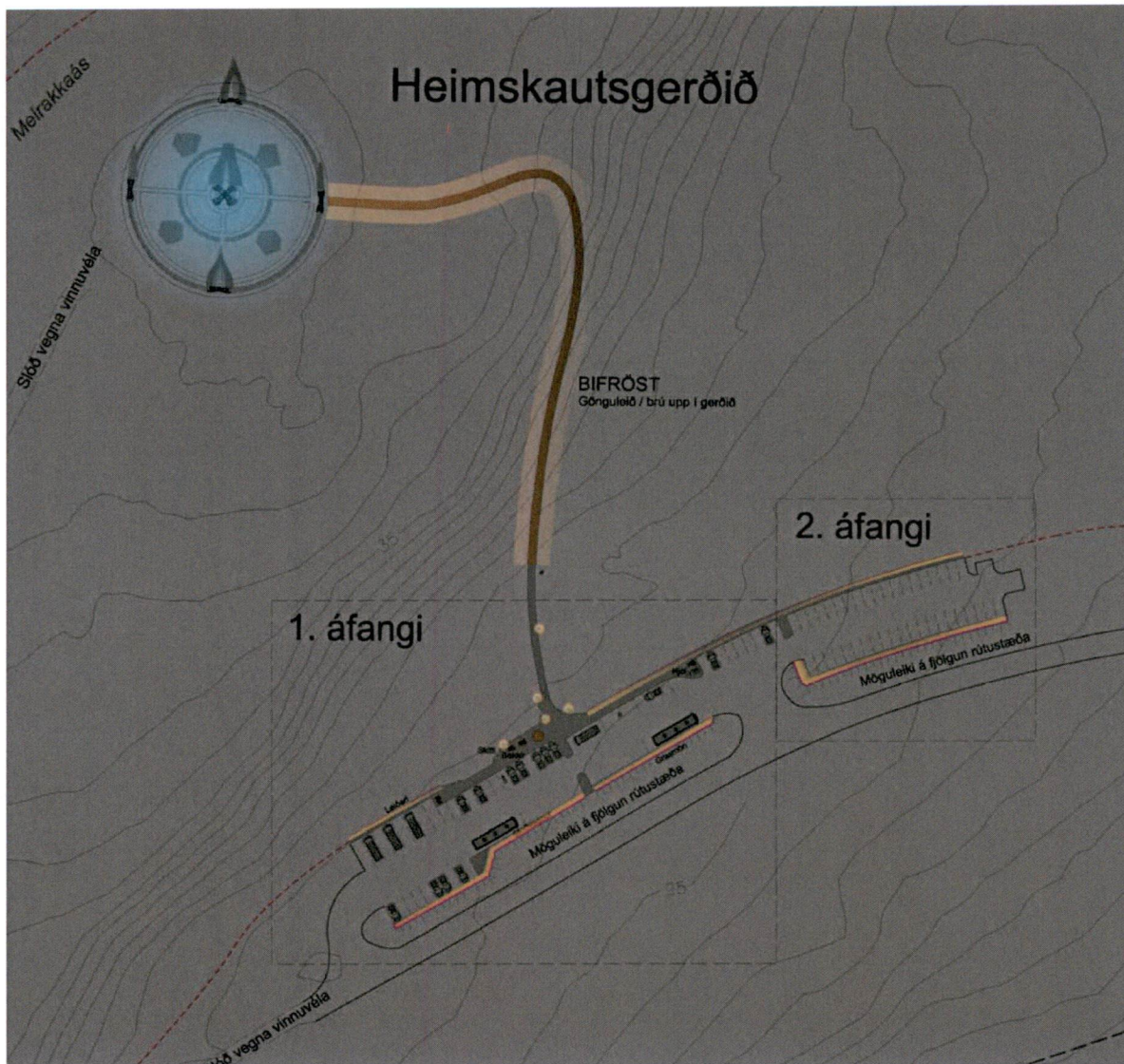
Tillaga að umhverfislýsingu er unnin í samstarfi við Jensson hönnunarhús. Hún gerir ráð fyrir hlýlegri og hógværrri öryggis- og stemmingslýsingu á skipulagssvæðinu. Þróun ferðamennsku á Íslandi undanfarin ár hefur verið með þeim hætti að heimsóknartími gesta er að dreifast meira yfir árið. Þar af leiðandi eru auknar líkur á að birtuskilyrði á skipulagssvæðinu séu ekki alltaf með fullnægjandi hætti. Einnig getur umhverfislýsing stuðlað að öryggi gesta og skipulagðri framsetningu á mannvirkjum svæðisins.

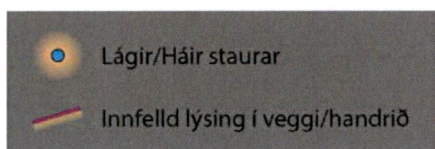
Mynd 7. Skýringarmynd lýsing – bílastæði snið.

Ljósmeðun skal þó vera lágmörkuð eins og hægt er og lýsingu skal stýra með birtunema til að koma í veg fyrir óþarfa notkun ljósa. Lýsing er fyrirhuguð við bílastæði, dvalarstaði, gönguleið upp að gerðinu, Bifröst og til að upphefja hleðslur og einstaka staði Heimskautsgerðisins. Gert er ráð fyrir díóðulýsingu (LED) eða sambærilegri lýsingatækni. Mikilvægt er að gera ráð fyrir að slökkt verði á lýsingu við gerðið til að gestir geti fangað stjörnuhimininn og norðurljós þegar heiðskírt er.

Mynd 8. Skýringarmynd lýsing – heildarásýnd.

Við aðkomusvæði / bílastæði er gert ráð fyrir mjög hógværrri lýsingu innan á stoðveggjum bílastæðisins til að lágmarka ljósmengun en um leið að skapa öruggari og hlýlegri aðkomu gesta utan mesta birtutímans. Mikilvægt er að gera ráð fyrir að leiðin upp að gerðinu verði lýst með lágmarks öryggislýsingu. Sú lýsing ætti jafnframt að gera aðkomuna mikilfenglegri með því að nota ljósabúnað sem upphefur umhverfið og heildarásýndina. Sérstaka áherslu þarf að setja á lýsingu þar sem Birfröst leiðir gesti inn í gerðið.

7. HEIMILDIR

---

1. Aðalskipulag Norðurljó 2010-2030
2. Arctichenge.com (www.arctichenge.com)
3. Heimskautsgerðið við Raufarhöfn "Arctic-henge" Jóna Kristín Gunnarsdóttir 2005
4. Heimskautsgerðið, Melrakkaás Raufarhöfn, Arctichenge. Haukur Halldórsson 2004
5. Lög nr. 123/2010 Skipulagslög
6. Lög nr. 105/2006 um umhverfismat áætlaða
7. Lög nr. 80/2012 um menningarminjar
8. Lög nr. 44/1999 um náttúruvernd
9. Raufarhöfn: Áfangastaður í heilsárs ferðapjónustu, Hólmgeir Þorsteinsson, BA-ritgerð í ferðamálafræði, 2015